

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2023. gada 19. maijā

Turpinājums

2023. gada 22. maijā

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Turpināsim ar to, ka uzklausīsim lietā pieaicinātās personas. Kā pirmā pieaicinātā persona ir Izglītības un zinātnes ministrija.

Pārstāvji, kā es redzu no pārstāvības iesniegtajiem dokumentiem, ir Daiga Dambīte, Edīte Kanaviņa, Baiba Bašķere un Gunita Delijeva. Tās pašas personas, kas pārstāv institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu. Pareizi es saprotu?

Labi.

Tātad, personu apliecinošus dokumentus šādā situācijā es nejaudāšu, tie vienu reizi jau ir pārbaudīti.

Tāpēc aicināšu Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvi Dambītes kundzi... jūs sniegsiet šīs institūcijas vārdā viedokli... Lūdzu!

D. Dambīte.

Labrīt!

Paldies par doto vārdu.

Godātā tiesa! Izglītības un zinātnes ministrija sniedz viedokli par pedagogu darba algas mēneša darba algas likmes, darba slodzes un pedagogu pamatpienākumu atšķirībām pirmsskolas, pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē, norādot uz atšķirībām minēto pedagogu darba raksturā, saturā. Nelielu ieskatu arī sniegšu vēsturiskajā attīstībā attiecībā uz pirmsskolas izglītību.

Ministriju pārstāv arī eksperti, kas ir pirmsskolas izglītības jomā, Pedagogu profesionālās pilnveides un izglītības departamenta direktore, kas pārzina šo izglītības nozari visās niansēs.

Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības ir salīdzinošas, tādēļ vienlīdzības princips vienmēr tiek piemērots, salīdzinot divu vai vairāku personu vai personu grupu konkrētās situācijas un noskaidrojot, vai tās pamatā ir vienādas vai atšķirīgas.

Kā to vairākkārt ir norādījusi Satversmes tiesa, salīdzināšanai jāizvēlas tāda situācija, kurā ir viens vai vairāki kopīgi elementi ar pārbaudāmo situāciju. Tātad, vienlīdzības principa jēgai un būtībai atbilst tas, ka tiek salīdzinātas tikai tādas personas konkrētajās situācijās, kurām ir viens vai vairāki kopīgi elementi, nevis jebkuras teorētiski iespējamās situācijas. Proti, lai varētu atzīt, ka konkrētās personas, personu grupas ir salīdzināmos apstākļos, šiem apstākļiem pēc būtības ir jābūt līdzīgiem.

Tādējādi lietas ietvaros tiek vērtēts pirmsskolas pedagogs. Un jānoskaidro, vai pirmsskolas pedagogs ir vienādā vai atšķirīgā situācijā no citiem pedagogiem, proti, ar pamatizglītības, vispārējās vidējās, profesionālās ievirzes un augstākās izglītības pedagogiem. Līdz ar to tiek meklēti apstākļi, pēc kuriem varētu pirmsskolas pedagogus salīdzināt ar manis jau iepriekš nosauktajiem pedagogiem un noskaidrot, vai pastāv atšķirības.

Pedagogs ir reglamentēta profesija un, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 264 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām”, pielikumu „Profesiju klasifikators” profesija „pedagogs” ir ietverta 3. pamatgrupā un ir sadalīta atsevišķās vairākās grupās, tostarp, universitāšu un citu augstākās izglītības iestāžu akadēmiskais personāls, vidējās izglītības pedagogi, profesionālās izglītības pedagogi, pamatizglītības un pirmsskolas pedagogi. No minētā ir secināms, ka pastāv vairākas pedagoģu profesijas apakšgrupas. Vēršu uzmanību, ka katrai no minētajām profesiju grupām jau šajos Ministru kabineta noteikumos ir noteiktas kvalifikācijas prasības un atšķirīgi veicamie pamatuzdevumi.

Ministru kabineta 2018. gada 11. septembra noteikumi Nr. 569 „Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagoģu profesionālās kompetences pilnveides kārtību” nosaka pedagoģam nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju, un pedagoģu profesionālas kompetences pilnveides kārtību.

Saskaņā ar minētajiem noteikumiem vispārējās pirmsskolas pedagoģam ir jābūt augstākajai izglītībai, tāpat kā pamatizglītības vai vidējās izglītības pedagoģam. Tomēr jānorāda uz atšķirību, ka par pirmsskolas pedagoģu ir tiesīga strādāt tā persona, kura ir ieguvusi skolotāja kvalifikāciju, atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 5. līmenim. Savukārt pamata un vidējās izglītības pedagoģam kvalifikācijai jāatbilst Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 6. līmenim.

Attiecībā uz šiem te kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeņiem, atšķirība no 5. un 6. līmeņa ir saistīta ar mazāk analītisku pieeju, bet vairāk zināšanu pielietošanu un pedagoģisko prasmju attīstīšanu bez analītiskas iedziļināšanās.

Minētais nozīmē, ka pirmsskolas pedagoģam un pārējiem pedagogiem ir viens atšķirīgs pazīmes kritērijs vai elements. Atzīmējams, ka viena kopīga pazīme pati par

sevi ne vienmēr var kalpot par pietiekamu argumentu, lai konstatētu, ka divas personu grupas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos.

Vienlaikus informējam, ka pirmsskolas izglītības pedagogs nav tiesīgs mācīt pamatizglītības vai vidējā izglītībā, tāpat kā pamatizglītības pedagogs nav tiesīgs mācīt pirmsskolā, jo nav apgūts pirmsskolas saturs un didaktika.

Minētais norāda jau uz nākamo atšķirīgo pazīmi šo pedagogu savstarpējā salīdzināšanā.

Vērtējot Ministru kabineta noteikumus, manis iepriekš nosauktos Nr. 264., tajos norādītos pirmsskolas, pamata un vidējās izglītības pedagogu pamatuzdevumus, arī ir redzamas to atšķirības, un no katras pakāpes pārejot nākamā, pedagogam ir arvien lielāki uzdevumi, vairāk uzdevumu un tie ir nozīmīgāki.

Paskatoties nesenā pagātnē attiecībā uz pirmsskolas izglītības programmas īstenošanu, un pārskatot arī tiesisko regulējumu šajā jomā, varam secināt, ka pirmsskolas izglītības programmā sākotnēji tika izcelti īstenojamie mācību priekšmeti, norādot konkrētu laiku to īstenošanai, kā to arī apliecināja pirmsskolas izglītības iestādēs tolaik izvietotie nodarbību saraksti dienai, nedēļai.

Ministrija, saprotot to, ka virzoties uz kompetenču pieeju balstītā mācību saturā, arī skolotājiem, pedagogiem ir nepieciešams papildus sevi pilnveidot un attīstīt šo pedagogu arī studiju programmu Latvijas augstākās izglītības iestādēs. Tāpēc, pārejot uz šo lietpratības izglītību, arī tika izvirzīti jauni noteikumi jaunu pedagogu sagatavošanā un esošo pedagogu profesionālajai pilnveidei darbam ar jauno mācību saturu. Un mūsdienīgas lietpratīgas izglītības veiksmīgas ieviešanas priekšnoteikums ir pedagogu sagatavošana, profesionālās pilnveides iespēja jaunā kvalitātē.

Paliekot nemainīgām jau manis iepriekš minētajām atšķirīgajām profesiju pazīmēm un šobrīd izglītības sistēmā veiktajām pārmaiņām izglītības saturā, ir pamats salīdzināt pirmsskolas pedagoga amata un vidējās izglītības pedagoga amata darba pienākumus, ņemot vērā katras izglītības pakāpes izglītības programmas īstenošanas saturu, sasniedzamos rezultātus, īstenošanas principus, metodes un pieeju.

Kā jau es iepriekš minēju, ka situācija mainījās un situācija vēl joprojām mainās attiecībā uz kompetenču pieeju īstenoto mācību saturu, kuru īstenošanu pirmsskolas izglītībā uzsāka 2019. gada 1. septembrī. Savukārt pamatizglītības pakāpē sākot ar 2020. gada 1. septembri.

2019. gada vadlīnijās, kas attiecas uz pirmsskolas izglītības satura īstenošanu, tāad mērķis ir kāds? Zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi, patstāvīgi darbojas, ieinteresēti un ar prieku mācās, gūstot pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo mijiedarbību tajā.

Pirmsskolas izglītības vadlīnijās ir noteikti arī izglītības satura īstenošanas uzdevumi: sekmēt vispusīgu bērna attīstību, ievērot viņa vajadzības, intereses, spējas un pieredzi, un liekot pamatus vērtībās balstītu ieradumu veidošanai, attīstīt kritisko

domāšanu, attīstīt bērna sociālās un emocionālās prasmes, kas ietver sevi, savu emociju, domu un uzvedības apzināšanu.

Pirmsskolas izglītības saturu veido visas dienas garumā gan telpās, gan ārā, ietverot bērna brīvu un patstāvīgu rotaļāšanos un pedagoga mērķtiecīgi organizētu un netieši vadītu mācīšanos rotaļnodarbībā, nodrošinot vienmērīgu slodzi, atpūtu un bērnu darbošanos atbilstoši individuālajām spējām.

Īstenojot jauno pirmsskolas izglītības saturu, būtiski mainās bērna un skolotāja vieta un loma pedagoģiskajā procesā. Bērns ir pētnieks, darītājs, savukārt skolotājs ir tas, kurš sniedz atbalstu bērnam, bērnu zināšanu konstruēšanā, izpratnes veidošanā un pieredzes gūšanā.

Jāņem vērā, ka bērna mācīšanās rezultāts nav vairs konkrēta priekšmeta izgatavošana vai zināšanu mehāniska iemācīšanās, bet ilgtermiņa prasmju attīstība, kurai kalpo mērķtiecīgi, jēgpilni un daudzveidīgi skolotāja sagatavoti uzdevumi un mācību materiāli, kā arī atbilstoši iekārtota vide.

Bērnu centrēts mācību process ir vērsts uz bērniem un viņu vajadzībām. Nozīmīgs uzsvars mācību procesā likts uz drošu un atbalstošu vidi un attīstošu atgriezenisko saiti no skolotāja puses, lai rosinātu bērnu pašu domāt par savu mācīšanos un sasniegto rezultātu.

Būtiski mainās veids, kā skolotājs sadarbojas ar bērnu. Skolotājs vada un novēro bērnu, darbojas kopā ar bērnu, novērtē bērna sniegumu, attīstību, sniedz bērnam attīstošu atgriezenisko saiti, kura rosina uzlabot sniegumu, pamēģināt ko jaunu.

Skolotājam ir jāņem vērā starpdisciplinārās un transdisciplinārās saiknes, iesaistot bērnus, skolotājus, vecākus ar mērķi savienot un integrēt vairākas dažādas pieredzes, viedokļus, redzējumus, lai īstenotu kopīgu uzdevumu.

Skolotājs mācīšanās procesā piedāvā daudzveidīgus uzdevumus un atbalstošus mācību līdzekļus, spēles, konstruēšanas materiālus, rotaļlietas, attēlus, kas ļauj bērnam vingrināties, kļūdīties un modelēt savu darbību, nesteidzinot pabeigt iesākto un katram pašam paplašināt savu pieredzi. Pirmsskolā mēs runājam par bērnu.

Attīstoties kompetenču pieejai un pārejot uz izglītības procesā visās izglītības pakāpēs šajā kompetenču pieejā, arī pirmsskolā tagad jau tāpat kā pamatizglītībā, vidējā izglītībā mācības plāno integrēti, jēgpilni, sasaistot septiņas mācību jomas, sešas caurviju prasmes un veidojot vērtībās balstītus ieradumus. Izglītības saturā un procesā ir iekļautas desmit vērtības un divpadsmit tikumi.

Ir secināms, ka ar kompetenču pieeju izglītības saturā ir mainījušies pirmsskolas izglītības satura īstenošanas principi, lai arī galvenais bērna darbības veids joprojām paliek rotaļu nodarbība. Vienlaikus vēlamies norādīt, ka pirmsskolas izglītības iestādēs pirmsskolas saturu veido kā audzināšanas un mācības procesu.

Ja tiek analizēts valsts pamatizglītības un vidējās izglītības standartā noteiktais saturs, kurš pamatizglītībā stājās spēkā ar 2020. gada 1. septembri, tad ir secināms, ka saturs ir atšķirīgi no pirmsskolas izglītības vadlīnijām.

Papildus tātad pamatizglītībā jau tiek vērtēts izglītojamā sasniedzamie rezultāti 3., 6. un 9. klasē un, beidzot 9. klasi, tiek kārtoti noteiktie valsts pārbaudes darbi.

Savukārt vidējās izglītības standarts atbilstoši tiesiskajam regulējumam izglītības programmas satura īstenošanā ir jau noteikts daudz padziļinātāks un komplicētāks.

Vērtējot pamatizglītības un vidējās izglītības, kā arī pirmsskolas izglītības, tātad, vadlīnijās noteikto, ir konstatētas papildus atšķirības programmu īstenošanā. Ja, piemēram, pirmsskolas izglītības pakāpi beidzot, izglītojamais bērns neiegūst nekādu valsts atzītu dokumentu, tad, pamata izglītības un vidējo izglītības pakāpi beidzot, izglītojamais saņem attiecīgu valsts atzītu dokumentu.

Pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē pedagogam... tātad, pedagogs patstāvīgi, tātad, nodrošina to, ka viņš pārbauda šo skolēnu darbus, viņi labo, viņiem ir atgriezeniskā arī saite. Tātad ir pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē ir šī te valstī noteiktie centralizētie eksāmeni, darbs notiek ar īpaši talantīgajiem skolēniem, viņu gatavošana, piemēram, olimpiādēm, darbs notiek ar skolēniem arī ar mācīšanās grūtībām, tātad ir konsultācijas, ir šo sniegumu uzlabošana. Tātad jau pamatizglītības pakāpē un vidējās izglītības pakāpē pedagogs iegulda vēl lielāku darba apjomu jau skatoties pēc izglītojamā spējām. Klases audzinātāja pienākums skolēnu ārpusklases veidošanā, pasākumu organizēšanā, klases kolektīvu tādi saliedēšanas pasākumi notiek. Tātad, ir vēl kaut kādas papildus atšķirīgas pazīmes, kuras mēs varam atrast atšķirībā no pirmsskolas izglītības pakāpes un pamata un vidējo.

Ministrijas ieskatā pedagoga darba raksturs ir atšķirīgs. Pirmsskolas izglītības pedagoga pamatuzdevumi būtiski atšķiras no vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagoga pamatuzdevumiem. Atšķirības, protams, ir jau iepriekš minētie... tās ir vecuma grupas, mācību procesa īpatnības, atšķirīgi ir arī katrai pakāpei sasniedzamie rezultāti.

Attiecībā uz pedagogu slodzes lielumu norādām sekojošo. Slodzes lielums, kāds ir pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem, atšķiras no slodzes lieluma pārējo izglītības iestāžu pedagogiem. Pirmsskolai tas ir 40 stundas nedēļā, kas ir saistīts ar to, ka pirmsskolas izglītības iestāde ir atvērta salīdzinoši agri, lai bērna vecāki varētu doties uz darbu un tiek slēgti vakaros, lai vecāki pēc darba tos varētu arī izņemt.

Tāpat šeit ir vērts pieminēt to, ka Bērnu tiesību aizsardzības likums uzliek par pienākumu vecākiem vai personai, kuras aprūpē vai kuru uzraudzībā ir bērns nodots, ir pienākums bērnu neatstāt bez uzraudzības līdz septiņu gadu vecumam vai vismaz 13 gadu vecas personas klātbūtnē.

Līdz ar to arī veidojas atšķirīga zemākā darba likme, ka viņa ir viena visiem pedagogiem, bet ir atšķirīga pret tās slodzes lielumu.

Ar 2021. gada 6. jūlija noteikumiem Nr. 498, kas ir spēkā no 2021. gada 1. septembra, tika noteiktas atšķirīgas zemākās mēneša darba algas likmes pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem un pārējo izglītības iestāžu pedagogiem. Šāda nodalīšana tika veikta ar mērķi, lai nodrošinātu pirmsskolas pedagogu zemākās mēneša darba algas likmes turpmākajos gados procentuāli lielāku palielināšanu nekā pamata un vidējās izglītības pedagogiem. Šobrīd Ministru kabineta noteikumi Nr. 445 „Pirmsskolas izglītības pakāpes pedagogiem” jau sākot ar šā gada 1. janvāri ir paaugstināta zemākā mēneša darba algas likme uz 1070 eiro.

Un indikatīvi tāpat pirmsskolas izglītības pakāpē – pedagogu darba samaksa – izmaiņas jau ir tāpat paredzētas ar Ministru kabineta rīkojumu un līdz 2025. gadam gan pirmsskolas izglītības pedagogu vienas stundas izmaksa tiks sasniegta ar 1. janvāri 2025. gadu 10,35 eiro un arī pamata un vidējās izglītības pedagogu vienas stundas izmaksa tiks sasniegta 10,35.

Vēl vēlos atzīmēt, ka ar 2023. gada 1. janvāri pamata un vidējās izglītības pedagoga vienas darba stundas izmaksa palika nemainīga no tāda, kāda tā bija uz 2022. gada 1. septembri, bet pirmsskolas izglītības pedagogiem vienas stundas izmaksa tika palielināta uz 2023. gada 1. janvāri par 10 procentiem.

Vienlaikus informējam, ka ministrija sadarbībā ar Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrību, Latvijas pašvaldību pārstāvjiem pēdējo divu gadu laikā ir strādājusi pie pedagogu darba samaksas pilnveides un ir sagatavojusi gan konceptuālo ziņojumu par priekšlikumiem pedagogu darba samaksas finansēšanas modeļa pilnveidei, gan informatīvo ziņojumu par pedagogu slodzes līdzsvarošanu un likmes paaugstināšanu. Tostarp, ministrija ir organizējusi diskusijas, vebinārus ar izglītības pārvalžu un izglītības iestāžu pārstāvjiem par slodžu lielumiem, vienlaikus turpina diskusijas par to, kāds īpatsvars pedagogu darba slodzei ir kontaktstundām, konsultācijām un citu pienākumu veikšanai.

Sākot ar 2023. gada 1. septembri tika ierosināts veikt pāreju pamatizglītībā un vidējā izglītībā no 30 stundu darba nedēļas pedagogam uz 36 stundu darba nedēļu, tajā skaitā ar proporcionāli palielinot skolotāju zemāko likmi.

A. Laviņš.

Dambītes kundze, es atvainojos... Šī slodze par stundām attiecas uz 107. ... izvērtējumu par apstrīdētā regulējuma atbilstību 107. pantam vai 91. pantam? Es īsti nevaru saprast šobrīd. Vai jūs šobrīd stāstāt visu, kas attiecas uz pedagogu atalgojumu?

D. Dambīte.

Es stāstu, teiksim, par to, kādā veidā ministrija ir veikusi darbības, kas saistītas ar pedagogu darba slodzes izvērtēšanu, pedagogu darba zemākās mēnešalgas darba likmes palielināšanu, pakāpenisku paaugstināšanu, kādas ir ministrijas veiktās darbības, kas saistītas šajā te lietas izskatīšanas ietvarā.

A. Laviņš.

Nu, par lietas izskatīšanas ietvaru... tieši to es arī gribēju jūs aicināt... Lai nedaudz strukturētāka būtu mūsu sadarbība un jūsu teiktais... es tomēr gribu saprast, vai tas, ko jūs šobrīd runājat, attiecas uz izvērtējumu Satversmes 91. pantam vai Satversmes 107. pantam?

D. Dambīte.

Satversmes 91. pantam sākotnējais salīdzinājums tika veikts, lai redzētu šīs atšķirības.

A. Laviņš.

Jā.

D. Dambīte.

Un turpinot tālāk, lai mēs saprastu, vai ir tātad atbilstība 107. pantam un vai par līdzīgu darbu ir jāsaņem vienāda samaksa, es mēģinu izstāstīt šīs ministrijas rīcību, darbību, kādā veidā mēs esam... pirmsskolas, pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpes pedagogiem ir šīs uzdevumu atšķirības saturā, pastāstīt, un tālāk arī, kādā veidā ministrija turpina darbu pie šī te pedagogu, teiksim, darba samaksas pilnveidošanas, lai saprastu ne tikai to, ka mēs līdzsvarojam šo pedagogu darba algu, bet arī turpinām tā kā darbu, lai, ņemot vērā to, ka izglītības saturā ir veiktas būtiskas izmaiņas, lai mēs tātad vienmērīgā ceļā pakāpeniski pilnveidotu visu izglītības sistēmu. Tas nav tā kā viens darbs.

A. Laviņš.

Labi. Ja ir vēl daži papildu apsvērumi, tad, lūdzu, lakoniski tos norādiet un virzāties uz priekšu. Lūdzu!

D. Dambīte.

Paldies.

Attiecībā, tātad, uz piešķirtā finansējuma ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetu. Tātad, vēlos norādīt to, ka, palielinot jebkuru šo te pedagogu zemākās darba algas likmi, ir ietekme gan uz pašvaldības budžetu, gan arī uz valsts budžetu.

Ministru kabineta noteikumos Nr. 498 ir konstatējams, ka pirmsskolas pedagogam ir tātad atšķirīga zemākā mēneša darba likme un darba slodze arī ir atšķirīga. Un ministrija tiesību aktu anotācijās ir norādījusi, kādu iemeslu dēļ tātad ir pakāpeniski palielināta šī te zemākā darba algas likme, protams, to salāgojot ar pašvaldības un valsts budžeta iespējām.

Lai definētu šo vienādas vērtības darbu, darba vietas.. ir jābūt... tātad viņām ir jābūt salīdzināmām, ņemot vērā objektīvus kritērijus. Piemēram, šo izglītību, profesionālās un apmācības prasības, prasmes, pūles, atbildība, veikto darbu apjomu un attiecīgo uzdevumu būtību, kā jau es iepriekš norādīju.

Līdzšinējā uzskaites mērvienība – pedagoģiskā slodze – ietver galveno darāmā darba daudzumu, reizē arī laiku un tā pedagoģisko saturu. Darba apstākļi, sarežģītības pakāpe, mācību priekšmeta īpatnības katrā gadījumā ir un būs atšķirīgas.

Ministrija turpina darbu pie pedagogu atlīdzības modeļa sakārtošanas un darba samaksas principa pārskatīšanas. Un ministrija arī jau 2020. gadā un 2021. gadā ir veikusi sadarbībā ar „Skola-2020-2030” monitoringu par pirmsskolas izglītības vadlīniju un kompetencēs balstītu mācību satura īstenošanu izglītības iestādēs.

Ministrijas ieskatā, ņemot vērā gan profesijas klasifikatoru, gan pedagogu pamatpienākumus, pedagogi veic darbu, tas ir, skolo izglītojamo, ņemot vērā kompetenču pieejā balstītas mācības, ievērojot pašvaldības un valsts budžetā pieejamos finanšu resursus. Un līdz 2025. gadam tiks līdzsvarota pedagogu slodze pirmsskolas izglītībā, vispārējā pamata un vidējā izglītībā un veikta pedagogu zemākās darba samaksas pakāpeniska paaugstināšana.

Paldies par doto vārdu.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, labrīt.

Paldies, Dambītes kundze. Tikai daži precizējoši jautājumi.

Tātad, jūs minējāt ļoti izvērsti, kā mainījās gan metodika, gan mērķi, gan pamatuzdevumi pēc kompetenču izglītības ieviešanas. Sakiet, lūdzu, vai ministrijas mērķis tieši 2019. gadā, kad jūs sākāt šo kompetenču metodi, izglītības metodi ieviest, ir bijis pielīdzināt atalgojumu tieši dēļ tā, ka šī kompetenču metode bija ieviesta, atbildība pastiprinājās, uzdevumi pastiprinājās, līdz ar to jūs gribējāt šo zemāko likmi arī pielīdzināt visās pakāpēs strādājošajiem. Vai tāds ir bijis mērķis? Tieši dēļ kompetenču izglītības ieviešanas.

D. Dambīte.

Vērtējot šo kompetenču pieeju balstītā mācību saturā, tika konstatēts, ka arī pirmsskolas izglītības pedagogiem ir tādad... viņiem atbildība pastiprinās. Viņiem ir jāiegulda vairāk, jo iepriekš nebija šīs caurviju prasmes, kas īstenojamas visām izglītības pakāpēm. Un ministrija tādad arī saprata, protams, un vērtēja, ka pedagogam pirmsskolas izglītībā tas prasa papildus atbildību, slodzi un arī profesionālo pilnveidi. Jā, tieši šī iemesla dēļ, redzot, ka izglītības saturā visur, visās izglītības pakāpēs šī te kompetenču pieeja iet no sākuma... no pusotra gada līdz pat astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanai, arī pedagogam tāpēc... ņemot vērā viņa atbildības un profesionālās pieredzes, tādad, pieaugumu, mēs pakāpeniski mēģinājām finanšu iespēju robežās šīs te pedagogu darba samaksas likmes palielināt. Jā.

I. Kucina.

Paldies.

Un tad nākamais jautājums. Ja sākot no 2019. gada šī kompetenču izglītības pieeja tika ieviesta un izlīdzināt zemāko likmi jūs piedāvājat tieši uz 2025. gadu. Kas ir bijuši tie iemesli, kāpēc ministrija... vai varbūt ministrija piedāvāja ātrāk izlīdzināt šo likmi? Vai tomēr... kādi bija šķēršļi, kāpēc tik ilgs periods bija nepieciešams?

D. Dambīte.

Jā, nu, visticamāk, mēs nevaram... teiksim, mēs vēlētos, protams, uzreiz un ar kādu konkrētu jau nākamo gadu šo visiem jau izlīdzināt šo vienādo stundas likmi, bet mums pretī ir valsts budžets un pašvaldību budžets, kuros arī ir ierobežotas iespējas.

I. Kucina.

Tas nozīmē, ka līdz šim jūs neesat tā raudzījušies, ka jūs piedāvātu kādus grozījumus. Viss bija atkarīgs tikai no valsts un pašvaldību budžeta. Iniciatīva tāda nav bijusi ilgstošā periodā?

D. Dambīte.

2021. gada maijā ministrija prezentēja Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā šo te pedagogu pieauguma tempus un salīdzināja, cik, teiksim, ir nepieciešams finanšu līdzekļu, lai tūlīt palielinātu vai arī tur ilgākā laika periodā. Un tās summas ir... diezgan ievērojami atšķiras, kādas būtu nepieciešamas valstij ieguldīt, lai tūlīt uzsāktu šo te... un tūlīt ieviestu... pareizāk sakot... šo vienādo stundas likmes izmaksu.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Jā... es vēlos precizēt. Dzirdējām no jūsu uzrunas gan atšķirīgo, gan kopīgo starp pirmsskolas pedagogu, salīdzinot ar pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpēm. Atšķirīgais, kā es sev atzīmēju, ir izglītības saturs, dokuments par iegūto izglītību, pedagoga pamatuzdevumi un atšķiras arī sasniedzamie rezultāti. Turpretī, vienojošais ir kompetenču pieeja, kā es saprotu. Sakiet, šo visu apkopojot vienkopus tādā Izglītības un zinātnes ministrijas skatupunktā... no skatupunkta... pirmsskolas... visas šīs trīs grupas ir savstarpēji salīdzināmas vai nav savstarpēji salīdzināmas?

D. Dambīte.

Viņas ir savstarpēji salīdzināmas.

A. Laviņš.

Labi.

Vai tiesnešiem... vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labrīt, Dambītes kundze!

Man viens jautājums tāds varbūt vispārīgāks.

Jūs teicāt, ka šī kompetenču izglītība šobrīd caurvij visu izglītības procesu. Tajā pat laikā jūs arī teicāt, ka katrā pakāpē tie uzdevumi ir arvien nozīmīgāki. Un, pašam esot arī augstskolas docētājam, es saprotu, ka, lai es nokļūtu tajā, ir nepieciešama lielāka izglītība, pieredze, lai augstskolā docētu. Bet varbūt jūs man varētu tā pateikt, kas ir tie, teiksim, tie kritēriji, kāpēc es teiktu, ka pamatskolā un vidusskolā tas uzdevums ir nozīmīgāks nekā pirmsskolas izglītībā? Kas ir tas kritērijs?

D. Dambīte.

Mana kolēģe palīdzēs sniegt atbildi uz šo jautājumu.

B. Baškere.

Baiba Baškere.

Es teiktu, ka profesionāli pret izglītojamo, kā iepriekš... tie kopējie mērķi nav atšķirīgi. Mēs strādājam ar jauniem, ar bērnu un attīstām viņu attiecīgi pēctecīgi... Bet atšķirīgi ir tie darba uzdevumi, tas ikdienas process, kādā veidā veido mācību procesu, tā tīri filozofiski... pirmsskolas pedagogs nodarbojas ar bērnu visu dienu, audzina sociālās prasmes, sadarbības prasmes un arī tās prasmes, kas ir nedefinētas šobrīd vadlīnijās attiecībā uz kompetenču pieeju, bet ir savstarpēji saistītas. Un attiecīgi skolotājs vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās un arī profesionālās izglītības iestādēs vairāk strādā uz konkrētu priekšmetu attīstību, uz viņu zināšanu un prasmju

jau pielietošanu un tas ikdienas darbs un tas process, kādā veidā viņi strādā, ir atšķirīgs no pirmsskolas. Tas ir saistīts gan ar tādiem varbūt konkrētākiem uzdevumiem, pārbaudījumiem, refleksijām attiecībā pret skolēnu mācību sasniegumiem un jau nodrošinot gatavību nākamajai izglītības pakāpei.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl jautājumi būs tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies.

Un, tā kā jūs droši jau arī pateicāt, ka ir savstarpēji salīdzināmas... tad mēs varam paiet nedaudz uz priekšu. Bet tad savstarpēji salīdzināmas tās grupas ir. Var salīdzināt. Jūs norādījāt arī tās galvenās kopīgās iezīmes, kas ir ārkārtīgi būtiskas un tajā pašā laikā, ja mēs vērtējam Kabineta noteikumus Nr. 787. uz doto brīdi, kā mums pirmajā tiesas sēdē iesniedzējs norādīja, ka būtu izvērtējami tie noteikumi, kas ir spēkā, tad mēs redzam atšķirīgu attieksmi.

Bet sakiet, lūdzu, jūsuprāt, kāds ir mērķis šai atšķirīgai attieksmei?

D. Dambīte.

Tātad, jau ar noteikumiem Nr. 498., kas arī tika pieminēti, tika sadalītas šīs zemākās mēneša darba algas likmes ar mērķi, lai mēs varētu palielināt tieši pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem straujāku šo zemāko darba algas likmi nekā pamata un vidējās izglītības pedagogiem. Kamēr viņi bija vieni, tad mēs... ja palielinājām, tad mēs palielinājām visiem un tās atšķirības, kas veidojās starp pamata, vidējo un pirmsskolas, viņas neturpināja samazināties. Tāpēc, nodalot Kabineta noteikumus šo zemāko mēneša darba algas likmi katrai personu grupai atsevišķi, mēs varam pakāpeniski straujāk palielināt pirmsskolai, mazāk palielinām procentuāli pamata un vidējai un līdz 2025. gadam mēs sasniedzam kopīgo to mērķi – vienas stundas likme ir vienāda. Tātad, tas mērķis bija sadalīt, lai straujāk palielinātu to pirmsskolas pedagogu zemāko mēneša darba algas likmi.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem... Piedošanu...

Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Paldies. Labdien!

Sakiet, lūdzu, vai šajā te atšķirībā tiek ņemts vērā arī tas, ka pirmsskolas apmeklēšana nu faktiski nav obligāta bērnam. Pamatsizglītības iegūšana ir obligāta. Tas arī ir kaut kā atspoguļots... vai nē?

D. Dambīte.

Es sāksu un tad mana kolēģe papildinās.

Tātad, jā. Tātad, no pusotra gada vecuma līdz četru gadu vecumam bērnam nav obligāti jāapmeklē pirmsskolas izglītības iestāde, tā ir vecāku izvēle. Bet, sākot jau ar pieciem gadiem mums tātad ir noteikts, ka tā ir obligātā izglītības ieguve, lai sagatavotu bērnu pamatizglītības ieguvei.

Neatkarīgi no tā, pirmsskolas izglītības pakāpē vai bērnudārzā, ja mēs tā runājam sarunvalodā, tad šīs grupiņas ir un viņas ir pilnas un tātad pirmsskolas izglītības iestādēs šo bērnu skaits ir tātad diezgan ievērojams, lai nodrošinātu to, ka vecāki var iet strādāt.

Papildinās mana kolēģe Edīte.

E. Kanaviņa.

Edīte Kanaviņa.

Es tikai pastiprināšu to, ko jau Daiga Dambīte teica. Tātad, pabeidzot pirmsskolas izglītību, vecākiem tiek sagatavota un izdota izziņa par to, kādā kvalitātē un kādas zināšanas un prasmes ir bērnam pabeidzot pirmsskolu, bet netiek noteikti pārbaudījumi, noslēdzot šo posmu. Savukārt, ja mēs runājam par pamatizglītību un vidējo izglītību, tad tā ir obligātā izglītība un, pabeidzot katru no posmiem, bērns un jauniešs arī apliecina savas zināšanas un prasmes centralizētajos valsts pārbaudījumos un tātad tam ir arī prasības pret snieguma kvalitāti.

D. Dambīte.

Un turpinot vēl mazliet.

Tātad, nosakot šo zemāko mēneša darba algas likmi, tā ir zemākā, ko valsts... par to nedrīkst zemāk maksāt. Tātad pašvaldība, kura maksā pedagoga algu no bērna pusotra gada vecuma līdz četru gadu vecumam tiem pedagogiem, kas šos bērnus māca un nodarbojas ar viņiem pirmsskolas izglītības iestādē, pašvaldībai ir tiesības maksāt

sava budžeta ietvaros tādu atalgojumu, kopējo arī aprēķinu, kādas ir pašvaldības budžeta iespējas. Tātad, valsts ir pateikusi, ka zemāk jūs nedrīkstat par šo likmi maksāt.

A. Laviņš.

Jā, bet, kā es sapratu no kolēģes Jautrītes Briedes uzdotā jautājuma, tas pamata akcents bija par to, ka pirmsskolas izglītība neesot obligāta, bet pamatizglītība un vidējā izglītība ir obligāta, taču, kā jūs atbildējāt, šis posms no pieciem līdz septiņiem gadiem... kamēr bērns sasniedz... bērnam ir obligāti jāpiedalās pirmsskolas izglītības pakāpē, lai sagatavotos pamatizglītības pakāpei skolā. Pareizi es uztvēru jūsu sniegto atbildi?

D. Dambīte.

Jā...

A. Laviņš.

Tātad, tur nav izvēle vecākiem?

D. Dambīte.

Nē, tur vairs nav izvēle vecākiem.

A. Laviņš.

No viena līdz četriem gadiem sūtīt bērnudārzā bērnu... tā ir vecāku izvēle, bet no pieciem līdz septiņiem gadiem vecākiem obligāti bērns... ir jānodrošina vecākiem tas, lai bērns apgūst pirmsskolas izglītības programmu.

D. Dambīte.

Jā.

A. Laviņš.

Paldies. Sapratu.

Turpināsim vēl ar jautājumiem.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā. Labrīt!

Man viens precizējošs jautājums. Jūs vairākkārt uzsvērāt tātad, ka Ministru kabineta noteikumi noteic zemāko likmi, ko maksā un, protams, tā ir pašvaldības tiesība, ja drīkstētu teikt, piemaksāt pirmsskolas pedagogiem. Vai Izglītības un zinātnes

ministrijai ir zināms, cik procentuāli pašvaldības piemaksā par veikto darbu šiem te pedagogiem? Vai ir kāda informācija?

D. Dambīte.

Jā. Ir ļoti dažādi atšķirībā no tā, kādas ir pašvaldību budžeta iespējas, bet cipari...

E. Kanaviņa.

Ja mēs runājam konkrēti, tad te jāsaka, ka līdz 10 procentiem, skatoties atšķirīgi dažādās pašvaldībās, tās piemaksas tiek noteiktas. Ir jāsaka, ka Pierīgas pašvaldības, kur gan bērnu blīvums ir citāds, gan arī pašvaldību iespējas ir papildus piešķirt finansējumu pedagogu darba samaksai, šīs piemaksas ir lielākas. Ja mēs skatāmies pa reģioniem, kur arī bērnu blīvums ir zemāks un piepildījums grupiņās ir mazāks, arī piemaksas ir salīdzinoši mazākas vai netiek noteiktas vispār. Un tādad darba samaksai tiek izmantoti tikai valsts mērķdotācijā piešķirtie līdzekļi.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Ministru kabineta pārstāvjiem... vai būs jautājumi?

Vai... piedošanu... piedošanu, kolēģi...

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem?

K. Zaķis.

Jā. Tādad, jūs arī savā runā pieminējāt šo te likmes novienādošanu 2025. gadā. Vai es pareizi sapratu, ka jūs atsaucāties uz Ministru kabineta rīkojumu Nr. 226. Tādad, kā šeit rakstīts, no 2025. gada 1. janvāra.

Kā jūs, lūdzu, tad komentētu izglītības attīstības pamatnostādnēs 2021.-2027. gadam... tādad 6. punktā norādīto, ka plāns 2027. gadā, kura rezultātus varēs, kā šeit rakstīts, „tikai 2028. gadā izvērtēt”, ka tomēr šīs te procentuālās likmes atšķirības ir norādītas pirmsskolas izglītības pedagogiem, piemēram, atšķirībā ar vidējās izglītības pedagogiem... ir 33 procentu atšķirība.

D. Dambīte.

Jā, tādad 2021.-2027. gadam izglītības pamatnostādnēs mēs kā valsts vai kā nozare parādām to, uz ko viņa iet, kādas ir tās viņas tendences un kāda ir šī te nozares

attīstība. Ņemot vērā arī to, ka izglītības nozarē strādājošo nozīmīgums un pedagogu darba ieguldījums arvien vairāk palielinās, mēs kā nozares ministrija esam tāpat sapratuši, ka tas atalgojums vai vienas stundas izmaksa ir jāsasniedz ātrāk nekā jau 2027. gadā. Tāpēc arī ir šis te Ministru kabineta rīkojums, kurš parāda, ka jau 2025. gadā 1. janvārī tiks sasniegta šī te vienādā stundas algas likme.

K. Zaķis.

Tāpat, es tad pareizi saprotu, ka abi šie dokumenti, kā arī šim te rīkojumam Nr. 226 1. punktā ir rakstīts, ka tas ir indikatīvais grafiks... nu, tas... respektīvi, tā ir tikai prognoze, tas jau nav garantēts?

D. Dambīte.

Jā, mēs jau budžetu plānojam jebkurā gadījumā un Ministru kabinets no šī rīkojuma neatkāpsies un, plānojot gan vidēja termiņa budžetu, gan arī gadskārtējo budžetu, šie aprēķini tiks veikti, jo jebkurā gadījumā arī izglītojamo skaits, bērnu skaits, ja mēs skatāmies uz konkrētu datumu, viņš ir mainīgs... Līdz ar to mēs nevaram šobrīd pateikt, ka, teiksim, tur 550 vai 600 miljoni, vai 700 miljoni tiks paredzēti mērķdotācijām pedagogu darba samaksai. Tāpat, šie aprēķini arī šobrīd tiek gan veikti, gan precizēti un turpmāk arī tāpat valdībai tiks iesniegti.

K. Zaķis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Formāli jau arī Ministru kabinetam būtu iespējas uzdot jautājumu Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvei. Bet... es pieļauju, ka dosimies uz priekšu.

Tā ir tāda nebijusi situācija, kas šobrīd ir tiesas sēžu zālē. Es to negribu pārvērst par tiesai neatbilstošu kādu situāciju... Tāpēc virzīsimies uz priekšu.

Paldies.

D. Dambīte.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tāpēc ieņemiet savu vietu.

Uzklausīsim nākamās pieaicinātās personas.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Linda Daniela.

Vai personas apliecinātie dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Danielas kundze, lūdzu, jums ir iespēja sniegt Satversmes tiesai savu viedokli.

L. Daniela.

Labdien, godājama tiesa!

Paldies par doto vārdu.

Es uzmanīgi iepazīšos gan ar dokumentiem, kas man bija pieejami, gan noklausījos arī piektdien sēdi un tāds vienkāršotais viedoklis būtu, ka atalgojums ir jāsaņem līdzvērtīgs. Bet man būtu vairāki komentāri. Un viens no komentāriem man būtu saistīts ar šo te vispārējo obligāto izglītības posmu, kas ir no pieciem gadiem, kad ir obligāti jāiesaistās izglītībā, un ir pirmsskolas izglītība, kas ir līdz šiem pieciem gadiem.

Un tur, protams, joprojām ir arī kompetenču izglītība spēkā, joprojām ir jāvērtē bērnu sasniegumi un tas, ka tas vērtēšanas process notiek savādāk nekā tas ir skolā, tas ir skaidrs, bet, joprojām viņš ir tas vērtēšanas process. Un pirmsskolas pedagogi vērtē bērnus pēc dažādām jomām, pēc sasniedzamajiem rezultātiem un tā vērtēšana notiek... principā jāsaka, katru dienu, katru reizi, kad viņi vai rotaļājās, vai iesaistās kaut kādas skolotāju organizētās aktivitātēs, tāpēc es pat atļāvos pierakstīt tādu frāzīti, ka „tie uzdevumi, kā strādā pamatskolas skolotājs, vidējās izglītības skolotājs droši vien, ka ir atšķirīgi, bet tā darba vērtība... tai nevajadzētu būt atšķirīgai”.

Ko es vēl pierakstīju... jā... tika minēts arī par izglītību. Kādu izglītību iegūst pirmsskolas skolotājs un Latvijā šobrīd ir spēkā divi veidi, kā kļūt par pirmsskolas skolotāju. Viens veids ir 1. līmeņa profesionālā izglītība, tas ir tas Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras 5. līmenis, tā div2-gadīgā studiju programma un pēc šīs studiju programmas cilvēks var strādāt kā pirmsskolas skolotājs pieredzējuša mentora vadībā vai iekļauties otrā studiju programmā, kas ir atbilstoši šim 6. līmenim, tā ir profesionālā bakalaura studiju programma „sākumizglītības skolotājs”. Tātad, vai nu cilvēks ienāk uzreiz šajā sākumizglītības skolotāja programmā un mācās četrus gadus vai viņš iestājas tajā 1. līmeņa studiju programmā un mācās divus gadus, tad iet strādāt, vai iestājas... nu, iekļaujas tajā otrā programmā.

Un kompetences, kas cilvēkam ir vajadzīgas... jā, viņš nevērtē fiziku, varbūt viņš nevērtē varbūt ķīmiju, bet tajā pat laikā atbilstoši kompetenču pieejai viņš vērtē caurviju kompetences, viņam pašam ir jāapgūst arī dažādas kompetences, kā,

piemēram, līdz kompetenču pieejai no bērniem netika prasīta digitālā caurviju kompetence, līdz ar to arī šiem te pedagogiem ir jāapgūst šīs te kompetences.

Tā kā faktiski apkopojot uzskatu, ka darba vērtība ir salīdzināma, ir līdzvērtīga un vienīgais... es saprotu, ka tas nav jautājums šajā sēdē un jūs iesniedzēji to neprasa... bet iespējams, ka tas veids, kā varētu dalīt, būtu, šie pirmsskolas pedagogi līdz obligātajai izglītībai un pēc tam, sākot ar obligāto izglītību no pieciem gadiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Tāpat vārds tiesnesei Irēnai Kucinai jautājumu uzdošanai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, paldies jums. Paldies, ka atradāt laiku. Zinu, cik jūs esat ļoti aizņemta, tāpēc ir ļoti, ļoti vērtīgi, ka jūs varējāt būt klātienē.

Jūs minējāt sadalīt... tāpat no pieciem gadiem, kur ir obligātā izglītība un līdz... tas nozīmē, ka to pedagogu darbs nav līdzvērtīgs, tāpat, līdzīgas vērtības darbu viņi attiecīgi neveic. Šeit jānovelk tā kā tā šķēre būtu, ja? Sākot no pieciem gadiem, tad mēs varam attiecīgi salīdzināt citās izglītības pakāpēs strādājošos.

L. Daniela.

Skatoties, kur mēs attiecīgi to šķēri gribam likt, kādā kontekstā. Ja mēs viņu liekam un sakām, ka šis pedagogs strādā mazvērtīgāku darbu, tad es droši vien negribētu piekrist tādām apgalvojumiem. Ja mēs raugāmies no tā, ka tā ir arī iespēja vecākiem izvēlēties, vai laist pirmsskolā līdz četriem gadiem, tāpat... nu, tur ir, vairāk jāsaka, brīvāks tas process.

Savukārt no pieciem gadiem, kaut arī netiek izdoti nekādi formālie dokumenti, kas būtu liecība, apliecība, diploms vai vēl kaut kas tamlīdzīgs, vērtējums par bērna sasniegumiem, vērtējums par to, ko viņš apguvis vai nav apguvis, kādā līmenī apguvis, tur nav pat... apguvis vai neapguvis... bet raksta līmeņus un tieši definējot gan par visām kompetencēm, par caurviju kompetencēm, visu tā kā saliekot vienlīdzīgi ar citu jomu pedagogiem. Es teiktu, ka tas ir vienlīdzīgi.

I. Kucina.

Paldies.

Un tad vēl man viens jautājums ir tāds. Vai jūs varētu nosaukt tā precīzi kritērijus, pēc kuriem var salīdzināt jūsuprāt pirmsskolas pedagogus ar citu līmeņu pakāpē strādājošajiem pedagogiem... Tādi kritēriji... viens, divi, trīs... Vai arī to nav iespējams noteikt?

L. Daniela.

Viņus var salīdzināt... Salīdzināt var. Tātad, bet vai tas ir salīdzināms tādā ziņā, ka tāpēc tas ir mazvērtīgāks? Noteikti, ka nē. Tātad, salīdzināt var pēc tā, kā organizēts tiek mācību process. Vispārējā izglītībā, sākot ar 1. klasi... tas ir stundas un ir kaut kāda laika nogriežņi, kā mēs mācāmies, kā mēs strādājam... Mēs varam skolā varbūt kaut kādā veidā šīs robežas pārkāpt, bet joprojām tas ir... ir stunda, ceturksnis, tev iedod liecību pēc pirmā semestra, pēc otrā semestra ir liecība. Tad pirmsskolā šis process nav stundās saskaitīts. Tās rotaļu nodarbības var būt, ka ir rīta ciklā kāda rotaļu nodarbība, piemēram, ar diviem, trim bērniem, pēcpusdienā ar citiem bērniem, ja tas ir konkrētās prasmes jāapgūst... tātad, tas ir no tā, kā tas tiek organizēts...

Otra lieta... ka sākot ar noteiktu klasi ir summatīvā vērtēšana, pirmsskolā nav summatīvā vērtēšana. Summatīvā nozīmē, ka liek atzīmes. Sākumposmā tā ir formatīvā vērtēšana, kas zināmā mērā ir pat sarežģītāka, jo tev ir vārdos jāapraksta, ko cilvēkbērns ir apguvis, kādā līmenī un kuras jomas vēl ir pilnveidojamas.

Vēl salīdzināmas varētu būt lietas, ka tiek organizēti eksāmeni, tātad pirmsskolā eksāmeni netiek organizēti, pamatskolā ir gan valsts pārbaudes darbi noteiktos posmos, gan arī tad, kad ir jāpabeidz, piemēram, 9. klase vai 12. klase, tad ir eksāmeni. Pirmsskolā tas tā nenotiek.

Atkal atgriežos pie tā... tātad, nesaku, ka tas tāpēc ir mazvērtīgāk, jo par to ir arī izstrādāti... Ministru kabinets ir izstrādājis tarifkācijas sistēmu, kurā tad raksta iekšā, cik daudz tas cilvēks dara.

I. Kucina.

Tad man vēl viens tāds jautājums. Sakiet, lūdzu, vai jūs uzskatāt, ka tātad zemākai likmei vienmēr ir jābūt vienādai?

L. Daniela.

Atļaušos domāt, ka jā, bet es saprotu, ka uz to jau arī tiek strādāts un tas būs.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies.

Jūs runājāt par to vērtēšanu. Un man gribētos zināt par to vērtēšanas mērķi šajās te pirmsskolas iestādēs. Vai, teiksim, tas vērtējums tālāk dod tam bērnam iespēju iekļūt kaut kādā tur prestižākā skolā, vai tas ir tikai tā kā informācija vecākiem?

L. Daniela.

Tā ir informācija vecākiem viennozīmīgi. Tas nedod priekšrocības iekļūt vienā vai otrā skolā, vismaz tas nav atļauts ar likumu, cik es zinu. Kolēģes man piekritīs... Un vecākiem un arī pašiem pirmsskolas pedagogiem, jo, plānojot darbu, ko mēs tālāk darīsim... nu, piemēram, es nezinu... tagad pieņemam, ka ir problēmas ar matemātisko priekšstatu apguvi. Tad, ja man ir vērtēšanā nokonstatēts, ka bērnam ir problemātiski, man kā pedagogam ir jāsaprot, ko es darīšu. Iespējams, ka ir, piemēram mācīšanās traucējumi. Mācīšanās traucējumi varētu nozīmēt, ka man tagad ir jāstrādā ar viņu savādāk. Tātad, šī te vērtēšana ir vajadzīga arī, nu, tā kā pašam pedagogam atgriezeniskai saitei, lai saprastu, kas ar bērnu ir, kur viņš atrodas un ko mēs tālāk varam darīt.

Un sarunās ar vecākiem arī tiek izklāstīts, kas tad ir novērtēts un ko pirmsskolas pedagogi plāno darīt, lai tālāk pilnveidotu un tad nu sarunas gaitā var būt arī, ka vecākiem tiek ieteikts, ko vecāki mājās var darīt un kā pilnveidot bērnam kaut kādas zināšanas, kompetences. Tāpatās arī tiek vērtēta bērna sociāli emocionālā reakcija. Un pirmsskolas pedagogam vēl patiesībā ir tāda specifika, jo tad, kad bērns attīstās un ir pētījumi, kas saka, ka tas, kā attīstās bērna smadzeņu darbība tieši pirmajos sešos gados, ietekmēs to, kā viņš tālāk varēs mācīties, cik viņš būs veiksmīgs mācībās. Un līdz ar to tā pirmsskolas pedagogu profesionalitāte, iespējams, ka ietekmē mūs visus, kur mēs tālāk nonākam un ko mēs tālāk darām.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien, Danielas kundze.

Jūs pieminējāt un runājāt par skolotāja darba vērtību. Ņemot vērā jūsu zinātniskā darba pieredzi, vai jūs varētu definēt, kādi kritēriji, jūsuprāt, veido šo skolotāja darba vērtību. Paldies.

L. Daniela.

Jā. Ļoti labs jautājums.

Vērtība... Nu, vērtība... tas droši vien man tagad nāksies filozofiski mazlietiņ runāt, jo diez vai to mēs varam ielikt kautkādos normatīvos aktos, bet vērtība, sākot jau ar pirmsskolas pedagogu, kurš palīdz attīstīt domāšanas procesus, palīdz saprast, kā mēs varam mācīties tālāk, pirmsskolā iemācoties, nu, konstruēt zināšanas, tas varbūt tagad ir tāds ne gluži juridisks termins, bet tas ir tas, ko pedagogs dara, un pedagogs ir tas, kurš motivē arī tos, kuri negrib mācīties, nu, tā tas notiek... Nav visi bērni tādi, kas atnāk skolā un ir ļoti motivēti. Un tie iemesli var būt saistīti ar ļoti dažādiem aspektiem. Tas var būt tāpēc, ka ģimene nav bijusi tāda, kas ir bērnus atbalstījusi, tas tikpat labi var būt saistīts ar neveiksmīgu pirmsskolas procesu, kur pirmsskolas skolotājs varbūt nav izdarījis kaut ko, lai šo te vēlmi mācīties veicinātu, tas var būt saistīts ar speciālām vajadzībām, kad bērnam kaut kas nepadodas un viņam nav bijis atbilstošs pedagoģiskais atbalsts.

Tātad, pedagogs ir tas, kas uztur un stiprina to vēlmi mācīties un pēcāk jau palīdz bērnam konstruēt tās zināšanas un palīdz veidot tos domāšanas ceļus, izvēlēties tālāk, ko viņš darīs... un atļausos būt tāda varbūt pat zināmā mērā patētiska, bet man šķiet, ka pedagogs ir tas, kas ir galvenais, kas mūs ietekmē, ikvienu no mums, sākot ar pirmsskolu un beidzot ar augstskolu, ko mēs tālāk darām un kā mēs mācāmies.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien.

Man arī viens jautājums radās. Es saprotu, ka jūs arī noklausījāties piektdienas tiesas sēdī, un es domāju, ka jūs arī šodien dzirdat, ka ir dažādi viedokļi par to, vai ir salīdzināmas grupas un pēc kādiem kritērijiem tās salīdzināt.

Šajā sakarā man ir jums viens jautājums. Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis – vai šinī gadījumā mēs varam uzskatīt, ka pirmsskolas pedagogi veic vienādu darbu tāpēc, ka viņu uzdevumi ir vienādi, vai arī pirmsskolas pedagogi veic atšķirīgu darbu tāpēc, ka viņiem ir atšķirīgi uzdevumi? Vai mēs varam ņemt šo kritēriju „uzdevumu atšķirība”, lai pateiktu, vai ir salīdzināmas grupas, vai nav. Paldies.

L. Daniela.

Uzdevumi, jā, ir atšķirīgi, jo tas process ir savādāks. Bet vērtība... es joprojām uzskatu, ka vērtība ir vienāda tam, ko cilvēki dara pirmsskolas izglītībā un ko dara pamatizglītībā. Atkārtosos... jo pirmsskolas pedagogs ir ar bērnu kopā visu dienu. Viņš redz viņu gan kaut kādās sociālās situācijās, un viņam ir jāvērtē, kā bērns reaģē uz kaut kādām sociālām situācijām. Viņš redz, kā bērns veic kaut kādas... nu, piemēram, mācību aktivitātes. Viņš ir tas, kas pamudinās bērnu darīt kaut ko to, ko viņš varbūt negrib. Nu, ja mēs iztēlojamies tagad pirmsskolas vecuma bērnu un ņemam tādu puīšeli, kam patīk skriet, ar mašīnām daudzīties, bet viņam arī ir jāiemācās matemātika. Ja mēs vienkārši gaidīsim, ka bērns ieinteresēsies par matemātiku un lasīšanu, mēs varam gaidīt ļoti ilgi, jo viņš turpinās skriet riņķī, bet mums viņu ir jāpiedabū pie lasīšanas, lai arī šis bērns kaut ko izdarītu. Tātad, tas pedagogs faktiski ir tajā darba procesā... pirmsskolas pedagogs, viņš ir nepārtrauktā procesā un es negribētu teikt, ka šis process tad... nu... un mums tad ir jāpasaka, ka tas ir mazvērtīgāks. Droši vien, ka nē.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Danielas kundzei?

G. Osis.

Paldies. Nebūs.

A. Laviņš.

Ministru kabineta pārstāvēm... Vai būs jautājumi?

D. Dambīte.

Nē, paldies, nebūs.

A. Laviņš.

Jā. Danielas kundze, pateicos jums par dalību tiesas sēdē, atbildēm uz tiesnešu jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu! Visu labu!

L. Daniela.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām uzklaut pieaicinātās personas.

Nākamā pieaicinātā persona ir Anita Kovaļevska.

Personas apliecinātie dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Kovaļevskas kundze, lūdzu!

A. Kovaļevska.

Labdien, godātā tiesa! Labdien, lietas dalībnieki!

Es šodien mēģināšu sniegt viedokli par Satversmes 107. pantu.

Tātad, uzreiz arī vēlos informēt... nezinu, varbūt lietas dalībniekus par to, ka tātad tad, kad Satversmes tiesa mani pieaicināja sniegt viedokli šajā lietā, es uzreiz informēju, ka ierobežotā laika dēļ es nevaru izpētīt konkrēto situāciju un sniegt viedokli par konkrēto situāciju, tā kā mans viedoklis būs vairāk par teorētiskiem aspektiem, kas ir saistīti ar Satversmes 107. pantu.

Tātad, Satversmes 107. pantā ir garantētas tiesības uz atbilstošu darba samaksu, arī tiesības uz atpūtu, bet nu šīs lietas kontekstā, protams, svarīgas ir tiesības uz darba samaksu.

Pašā Satversmes 107. pantā šīs tiesības ir ļoti lakoniski raksturotas, pateikts vispārīgi, ka ir šai te atbilstošai darba samaksai jābūt un tā noteikti nedrīkst būt mazāka par valsts noteikto minimumu. Taču, kā jau tas ir ilgstoši atzīts, tad Latvijā tātad mēs runājam par Satversmes labvēlību starptautisko tiesību priekšā un interpretējam Satversmes normas atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām, tādēļ, manuprāt, lai gūtu pilnīgu priekšstatu par šo te tiesību uz atbilstošas darba samaksu saturu, ir nepieciešams skatīties arī uz starptautiskajām saistībām, un konkrēti, šajā gadījumā, manuprāt, īpaši nozīmīgs ir ANO starptautiskais pakts par Ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Šajā paktā 7. pants garantē tiesības uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un tātad atalgojums ir kā viens no elementiem taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem. Šajā pantā arī ir vairāki, protams, elementi, bet, ja mēs skatāmies uz atalgojumu, tad mums būtu būtiski tas, kas ir minēts panta A punktā, tur ir divi apakšpunkti. Tātad šajos apakšpunktos viens aspekts, kas parādās, ir atalgojums, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīves līmeni, kas reizēm tiek saukts arī par minimālo atalgojumu. Tātad šis aspekts. Un otrs aspekts ir taisnīgs atalgojums, kas it īpaši ietver arī tiesības uz vienlīdzīgu samaksu par vienādas vērtības darbu.

Iepazīstoties ar pieteikumu, manuprāt, šajā gadījumā mums nav runa par pirmo aspektu, kur mēs runātu par atalgojumu, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīves līmeni, jo šajā aspektā tātad darba saturam nebūtu nozīmes, tas būtu, teiksim, tāds faktiski minimums, kas būtu nodrošināms ikvienam cilvēkam, lai varētu būt šis cilvēka cienīgais dzīves līmenis. Savukārt, šīs lietas kontekstā vairāk ir svarīgs tieši šis taisnīgais darba atalgojums, taisnīgā darba samaksa, kas, manuprāt, atbilst Satversmē minētajam atbilstoši, kur jau tātad vairāk tiek ņemti vērā arī katra darba īpatnības, katra cilvēka situācija.

Un, ja mēs runājam par tātad šo te taisnīgo atalgojumu, līdz ar to tas ir tā kā plašāks jēdziens. Protams, var dažādi konstruēt tās attiecības, bet ir arī, teiksim, kā tiesību zinātnē dažādos prakses materiālos parādās, ka, protams, taisnīgam atalgojumam arī būtu jābūt tādām, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīves līmeni, bet tur var būt plašāks prasību klāsts, gan var būt dažādas cita rakstura prasības, kā, piemēram, prasība, lai atalgojums tiek izmaksāts regulāri, pilna apmērā un tamlīdzīgi, gan arī parādās šis varbūt aspekts par atalgojuma apmēru, kam jābūt taisnīgam.

Taču jāatzīst, ka, manuprāt, vismaz praksē šis aspekts par taisnīgu atalgojuma apmēru nav īpaši izstrādāts, jo arī, piemēram, skatoties ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras lietu komitejas komentārā, tas, ko var redzēt, ir jau pieteikumā minētie šie te aspekti, kas būtu jāvērtē, kur arī ir norādīts, ka tie nav izsmeļoši, ka tātad ir jāvērtē ne tikai darba rezultāti, bet arī atbildība, kas katrā darbā ir, izglītība nepieciešamā, prasmes, tāpat darba ietekme uz veselību, drošību, privāto un ģimenes dzīvi. Bet tātad vismaz cilvēktiesību dokumentos vai piemērošanas praksē es neesmu redzējusi, ka būtu izstrādāta kaut kāda konkrēta metodoloģija, kā to vērtēt un kā varētu nonākt pie kaut kāda konkrēta rezultāta, kāds tad ir atbilstošs tātad šis te atalgojums šādā kontekstā.

Bet, no otras puses... tātad, ja parādās šādi kritēriji, kas ir vērtējami, tad, manuprāt, viena lieta, ko tiesa vienmēr var pārbaudīt... tad šādā gadījumā, ja nav precīzas metodes, protams, valstij ir rīcības brīvība, kā šie aspekti tiek ņemti vērā. Un šeit es varbūt atsaukšos uz savu pieredzi un zināšanām administratīvajās tiesībās, kur ir izstrādātas metodes, kā tad vērtēt rīcības brīvību. Un, manuprāt, šajā gadījumā var būt nianse, bet konceptuāli nevajadzētu būt atšķirībai, vai mēs vērtējam likumdevēja rīcības brīvību vai izpildvaras rīcības brīvību, proti, ka tiesa to var novērtēt. Tiesa nestājas likumdevēja vai izpildvaras vietā un pati nepasaka konkrētu rezultātu, bet tas, ko var pārbaudīt, vai nav pieļautas kļūdas. Piemēram, administratīvajās tiesībās tiek atzīts, ka viena no kļūdām var būt, piemēram, šādu vērtējumu kritēriju, kas ir jāvērtē, lai izmantotu rīcības brīvību, neņemšana vērā, nepienācīga izvērtēšana. Tas varētu būt, teiksim, nu, tāds viens virziens, ko var paskatīties, bet protams, tas būs vairāk tāda procesuāla pārbaude par to, kas ir darīts, kā ir vērtēts, tādā veidā līdz konkrētam rezultātam nonākt nevar.

Taču šīm te tiesībām uz taisnīgu atlīdzību vai taisnīgu atalgojumu paktā parādās arī šis otrs aspekts, kas arī tiek uzskatīts par vienu vismaz no elementiem. Tātad, ir tiesības uz vienlīdzīgu atalgojumu par vienādas vērtības darbu. Šajā kontekstā ir jārunā par diviem būtiskiem aspektiem, kas ir vienādas vērtības darbs? Un otrs – uz ko šīs tiesības attiecas.

Tātad, vispirms par vienādas vērtības darbu. Šis koncepts par vienādas vērtības darbu tātad ir nozīmīgs un, kā ir uzsvērts ļoti daudz kur, jo šīs te tiesības uz vienlīdzīgu atalgojumu par vienādas vērtības darbu parādās arī Eiropas sociālajā hartā, arī Eiropas Savienības tiesību aktos tas parādās. Vienādas vērtības darbs nav tas pats, kas vienāds darbs vai pat līdzīgs darbs. Tātad, vienādas vērtības darbs prasa vērtēt darba vērtību un līdz ar to ļauj salīdzināt arī pilnīgi atšķirīgus darbus. Nu, piemēram, Eiropas Savienības tiesā vienā lietā tiesa neteica, vai ir vai nav, bet neizslēdza iespēju, ka varētu būt salīdzināms, piemēram, farmaceita darbs ar runas terapeita darbu. Tātad, darba pienākumi ir būtiski atšķirīgi, bet neizslēdz, ka var būt vienādas vērtības darbs.

Tāpat, piemēram, Kanādā ir bijusi lieta, kur ir vērtēts, vai pastāv tā kā kancelejas veida darbiniekiem ir tādas pašas vērtības darbs, kā darbiniekiem, kas nodarbojas ar sūtījumu šķirošanu. Atkal tātad, pienākumu raksturs ir dažāds, bet šo te vērtību var noteikt.

Taču ir jāsaka tā, ka starptautiski nav noteikta kaut kāda viena ļoti konkrēta metode, kas ļauj precīzi tagad viegli pārbaudīt, vai šie te konkrētie darbi ir ar vienādu vērtību. Tas, kas parādās, ir, ka, vērtējot šo darba vērtību, būtu jāizmanto analītiskās metodes, kas nav viena, ir dažādas, bet nu globāli tātad šīs analītiskās metodes saka, ka būtu jāvērtē tādi četri kritēriji, kam katram pēc tam ir jāizdala vēl apakškritēriji. Tie četri kritēriji ir nepieciešamā kvalifikācija, kas var būt gan izglītība, gan pieredze, gan kaut kādas citas prasmes. Tad ir jāvērtē atbildība, kur var būt atbildība par cilvēkiem, atbildība par finanšu resursiem, kaut kāda cita veida atbildība... tad... var būt... nu latviski es to tulkotu kā piepūle jeb slodze (*effort*)... tā kā tur var būt fiziskā slodze, emocionālā slodze, garīgā slodze, un arī darba apstākļi, kas tātad var būt saskarē ar kādām kaitīgām vielām, saskare ar trokšņiem, var būt kaut kādi citi aspekti, kas ir jāvērtē.

Un šeit arī tātad tas nav tā, ka vienādas vērtības darbi ir tie, kas visos šajos aspektos sakrīt. Nē, tās metodes... teiksim, ja paskatās arī dažādās starptautiskās darba organizācijas vadlīnijās, tā metode ir vērsta uz to, ka katram no šiem te kritērijiem, apakškritērijiem piešķir punktu skaitu, nu, tātad, kopā ka var iegūt 1000 punktus, katram ir kaut kādi punkti, un tad tiek darbi novērtēti. Un tādā veidā var salīdzināt farmaceitu ar runas terapeitu, jo tātad... jā, varbūt vienā aspektā farmaceutam būs augstāks punktu skaits, citā būs runas terapeitam, bet kopumā tā darba vērtība tiks noteikta kā vienāda. Un līdz ar to, ja, piemēram, tiktu secināts, ka šajā lietā arī var runāt par to, vai ir noteikts vienāds atalgojums par vienādas vērtības darbu, šeit nebūtu īsti

runa par to ļoti smalkās detaļās, vai tie pienākumi sakrīt, vai tur ir nelielas atšķirības. Šī pieeja par vienādas vērtības darbu ir diezgan konceptuāli atšķirīga.

Skatoties arī, kā dažādās valstīs un arī varbūt starptautiski piemērošanas praksē tas tiek īstenots, tad parasti tas ir tā, ka procesa dalībnieki, lietas dalībnieki nāk ar, tātad, saviem jau vērtējumiem, ko ir sastādījuši atbilstoši speciālisti, kas pārsvarā droši vien ir personāla vadības speciālisti un šāda veida speciālisti, kur ir pēc kādas metodes novērtēts. Nu, bet ir jāatzīmē arī tas, ka starptautiskā darba organizācija, kopumā runājot par darba novērtēšanu, nesaka, ka tas ir tikai tāds speciālistu vērtējums, ka kopumā tam procesam būtu jābūt tādām, ka tur tiek iesaistīti arī darbinieki, lai tas būtu visaptveroši, lai visi aspekti tiktu novērtēti.

Bet ar šo aspektu par vienlīdzīgu atalgojumu uz vienādas vērtības darbu, otrs interesantais jautājums ir par to, uz kādām personām tad šīs tiesības attiecas, jo, tātad, pirmkārt, nu nav šaubu, ka tas ir attiecināms uz situācijām, kur runā par dzimuma diskrimināciju. Tas parādās Eiropas Savienības tiesību aktos, tas parādās Eiropas sociālajā hartā, ka šīs te tiesības ir jānodrošina vīriešiem un sievietēm, tātad, lai novērstu tieši šo dzimumu diskrimināciju.

Ja mēs skatāmies uz paktu, tur neparādās ļoti skaidri, tur ir teikts, ka šīs tiesības jānodrošina bez jebkādas atšķirības. Savukārt ANO šī te Ekonomisko, sociālo un kultūras lietu komiteja komentārā savā par šīm tiesībām tātad saka, ka tas ir sasaistāms arī ar vispārējo diskriminācijas aizliegumu, un runā par to, ka šī vienlīdzīgā atlīdzība par vienādas vērtības darbu attiektos arī uz citiem aizliegtiem kritērijiem, ka tātad tur nevarētu būt diskriminācija pēc rases, tautības, vecuma un citādiem dažādiem aspektiem.

Taču šajos dokumentos neparādās tā skaidri, vai tas būtu attiecināms vēl plašāk, nu, tātad, uz vispārējo vienlīdzības principu, ka principā, ja mēs konstatējam, ka tātad ir vienādas vērtības darbs, tad nu principā būtu personām jāmaksā vienādi, neatkarīgi no tā, vai šeit ir runa par kaut kādām šīm te grupām, kas parasti tiek minētas diskriminācijas kontekstā. Un tas varētu būt tas sarežģītais jautājums, kas šajā lietā Satversmes tiesai ir jāatrisina, kā mēs uz to skatāmies, jo pirmšķietami varētu domāt, ka nav pamata to neattiecināt plašāk, jo, nu, pēc pašas idejas tātad tiek vērtēti darbi, tiek noteikta darba vērtība un, ja reiz darbam ir vienāda vērtība, tad kāds gan ir pamats tātad maksāt atšķirīgi. Nu, ja ir pamats, tad, kā jau klasiski pie vienlīdzības principa, mēs varam pārbaudīt, vai tur ir objektīvi un saprātīgi iemesli un liktos, ka to var pārbaudīt.

No otras puses. Teiksim, ja skatās arī uz tiem aprakstiem par tām metodēm, ko lieto, nosakot vienādas vērtības darbu, tur parasti tiek minēts, ka, nosakot šos kritērijus un viņu vērtību, ir jādomā par to, lai izvairītos no aizspriedumiem, kas balstās uz, teiksim, personu piederību kādai no tām grupām, tātad, kuras nedrīkst diskriminēt. Tātad, šis izplatītākais ir dzimumi. Lai nebūtu tā, ka, piemēram, tādas kaut kādas fiziskās prasmes, kas ir raksturīgas tām profesijām, kur vairāk ir nodarbinātas sievietes,

tiek novērtētas zemāk, vai vispār neatspoguļojas varbūt vērtējumā. Lai nebūtu tā, ka smaguma cilāšana, automātiski ir vērtīgāka nekā, piemēram, tur kaut kāda precizitāte, tur dažādu orgānu koordinācija, kas ir nepieciešama dažādos citos darbos.

Protams, par to pašu varētu domāt arī pie citiem aizliegtajiem kritērijiem, bet nu, tad ir jādoma arī par to, vai šis kaut kādā veidā neietekmē to, kāds ir tas rezultāts un vai tas ļauj mums patiešām to piemērot kā tādu vispārēju tiesību, neatkarīgi no tā, vai šajā gadījumā ir vai nav salīdzināmās grupas, jo, tātad, ja mēs skatāmies uz pieteikumu šajā gadījumā, šeit netiek runāts par to, ka būtu kaut kādas šīs grupas, kas tiek diskriminētas tieši. Tātad, šeit tiek runāts par vispārīgo vienlīdzību.

Un šīs pieejas pasaulē ir dažādas. Jo reizēm ir arī ļoti šaura, piemēram, Austrālijā ir bijusi lieta, kur ir vērtēts tieši pirmsskolas pedagogi ar sākumskolas pedagogiem, bet tur tātad attiecīgā institūcija pārskatīja nekādas konstatēja tāpēc, ka viņi teica, ka viņiem šīs tiesības ir garantētas tikai attiecībā uz, tātad, sievietēm un vīriešiem un konkrētajā gadījumā nevarēja konstatēt, ka vienā no grupām būtu izteikts vīriešu pārsvars. Tātad, līdz ar to secināja, ka šajā gadījumā šis aspekts nemaz nav piemērojams.

Vai vajag tik šauri, to ir grūti pateikt. Tas būs laikiem tas sarežģītais jautājums, kas Satversmes tiesai būs šajā jautājumā jāatbild.

A. Laviņš.

Paldies jums par vērtīgo izpēti.

Vai būs jautājumi?

Lūdzu! Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai.

I. Kucina.

Paldies, Kovaļevskas kundze, jums par tiešām... nu es teiktu padziļinātu izpēti arī kaut vai nebija varbūt tik daudz laika paskatīties pavisam dziļi, bet, manuprāt, ir diezgan, diezgan skaidri tie kritēriji un jūsu redzējums.

Bet man ir jautājums par to, ko saka tiesībsargs. Iespējams, jūs neiepazināties, bet ideja ir tāda, ka, proti, pēc tiesībsarga ieskata, ja valsts ir izpildījusi pienākumu, proti, ja ir noteikta darba samaksa, kas augstāka par valstī noteikto vispārējo darba samaksas minimumu. Kāds būtu jūsu vērtējums. Vai jūs teicāt, ka varbūt ne tik daudz uz šo lietu, bet kopumā... tā pieeja būtu saglabājama visās lietās, kur tiek vērtēts 107. pants, vai tomēr to, kā jūs minējāt, tos kritērijus var arī attīstīt pati tiesa, skatoties, par kādu darbu ir jautājums pēc būtības?

A. Kovaļevska.

Es varu teikt, ka šajā gadījumā nevaru piekrist tiesībsarga vērtējumam. Nu, pirmkārt, tas varbūt nav gluži pretrunā, bet noteikti gribētu uzsvērt, ka Satversmes

107. pants noteikti nebūs izpildīts, ja ir jebkāds noteiktais minimālais atalgojums. Tātad, pirmkārt, šim atalgojumam, kā tas izriet arī no pakta, ir jābūt tādām, kas būtu kopumā vērsts uz cilvēka cienīgas dzīves līmeņa nodrošināšanu. Tas būtu pirmais.

Bet otrs, kā jau es teicu, tomēr pakts un tā piemērošanas prakse rāda, ka šis te minimālais vai tātad cilvēka cienīga dzīves līmeņa nodrošinošais atalgojums ir tikai viens no elementiem, kas raksturo tiesības uz Satversmes kontekstā atbilstošu, vai pakta kontekstā, taisnīgu atalgojumu. Līdz ar to principā tas ir plašāk. Tātad, kā minimums, tas ietver arī šo te vienlīdzīgu atalgojumu par vienādas vērtības darbu tātad šīm te grupām, pret kurām nevar tikt pieļauta diskriminācija, bet tur var būt arī vēl citi aspekti. Un, jā, kā jau es arī minēju, ka neapšaubāmi, šādas tiesības piemērošana ir sarežģīta, jo tas saturs nav precīzi definēts, bet ir iespējas gan kaut kādos aspektos šo saturu definēt, gan arī varbūt kaut kādos aspektos tad, ja nav iespējams ļoti precīzi definēt, tad joprojām tiesā var tikt pārbaudīts, vai nav pieļautas kaut kādas kļūdas rīcības brīvības izmantošanā, kaut vai tātad, vai ir patiešām šie apsvērumi, kam ir jābūt ņemtiem vērā, ka patiešām tie ir izvērtēti, nosakot konkrēto atalgojumu.

I. Kucina.

Jā. Paldies.

Un vēl viens jautājums.

Pirmajā tiesas sēdē Kuča kungs to ir jautājis, es atļaušos pajautāt šajā... Kā jūs vērtējat, vai tiesības uz taisnīgu atalgojumu var ieviest pakāpeniski un vai tiem ir kādi... vai tomēr nē... un, ja jā, tad kas attaisno šādu valsts rīcību, sasniedzot pakāpeniski šo taisnīgu atlīdzību regulējumu?

A. Kovaļevska.

Ja mēs skatāmies kaut vai to pašu tātad ANO Ekonomisko, sociālo un kultūru lietas komitejas komentāru, tur parādās šie kodolpienākumi, pamatpienākumi. Tur tātad parādās tas, ka nekavējoties būtu nodrošināms principā atalgojums, kas ir pietiekams vismaz izdzīvošanai, un tur parādās arī, ka kopumā šajā pantā garantētās tiesības būtu nodrošināmas bez diskriminācijas nekavējoties. Šādā kontekstā varētu domāt, ka līdz ar to nekavējoties arī ir nodrošināmas tiesības uz vienlīdzīgu atalgojumu par vienādas vērtības darbu. Tajā pat laikā tātad, manuprāt, komentārā arī parādās tāda nedaudz pretrunīga frāze par to, ka tātad... ja mēs runājam par tātad šāda te vienlīdzīga atalgojuma nodrošināšanu publiskajā sektorā, tad tur var būt budžeta ierobežojumi, kas neļauj to darīt ātri, bet ir cik vien ātri iespējams tas jānodrošina. Tas savukārt... tā kā tā lietotā valoda norāda vairāk uz ļoti ātru, bet tomēr pakāpenisku šā mērķa sasniegšanu, nevis tūlītēju un nekavējošu pienākumu. Klasiski, jā... tātad šo ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību kontekstā vienlīdzības ievērošana, diskriminācijas nepieļaušana parasti ir nekavējošs pienākums. Bet, nu, šeit parādās tāds interesants aspekts, kas ļautu arī

domāt, ka var būt tādas arī pakāpeniski, bet nu... Manuprāt, tas jebkurā gadījumā prasītu nodrošināt, lai ir vismaz šis minimālais atalgojuma līmenis, ir jābūt skaidram plānam un virzībai pārredzamā laikā, kā to var sasniegt, un tur ir arī jābūt kaut kādiem tomēr iemesliem, kāpēc tas nav sasniegts nekavējoties, jo, teiksim, varētu teikt, ka, ja to nekavējoties pacels tur, tad savukārt kādam varbūt nevarēs nodrošināt vispār pat minimālo atalgojumu, bet, nu, protams atkal... ja kādam par vienādas vērtības darbu maksā vairāk, tur atkal būtu jāskatās arī šis aspekts.

Tā kā diemžēl laikam šeit nav tādas viennozīmīgas un skaidras atbildes uz šo jautājumu.

I. Kucina.

Paldies.

Un varbūt tad nedaudz paturpināšu ar jūsu viedokli. Ja, nekļūdos, Laviņa kungs iepriekšējā tiesas sēdē arī ir jautājis, proti, ja tomēr tiesai jāvērtē vienāds vērtību darbs, nu jūsu jau arī norādītie piemēri, Austrālijā varbūt nebūtu īstais, bet, teiksim, Eiropas Savienības tiesā jūs minējāt... medicīnas nozarē vienādas vērtības darbs vai kādā citā nozarē... tas nozīmē, ka principā pēc savas būtības tīri arī teorētiski varētu pateikt, ka vienā profesijā pie dažādiem darba uzdevumiem tas vērtību darbs gandrīz visur varētu būt vienāds... vērtīgs darbs...

A. Kovaļevska.

Jā. Tā var sanākt. Teiksim, ja piemēro šīs metodes, tad to punktu summa var būt vienāda ļoti dažādiem darbiem. Te ir jautājums par to, ka varbūt pat nav obligāti vienāda... bet kāda sadale pa amplitūdām un pasaka, teiksim, kurā grupā kurus darbus iedala.... Bet katrā ziņā... nu, vai nu pat var būt pilnīgi vienādas tās punktu summas, bet katrā ziņā iekļūt vienā amplitūdā var arī diezgan būtiski atšķirīgi darbi.

I. Kucina.

Paldies jums liels par jūsu viedokli.

A. Laviņš.

Man būs tāds samērā tiešs jautājums. Lietā ir apstrīdētas tiesību normas, kas tostarp paredz minimālo... nevis minimālo, bet zemāko mēneša darba algas sliekšni. Sakiet, lūdzu, vai piemērojot kritērijus, kurus jūs izpētes rezultātā esat definējusi, un darījāt zināmus arī tiesai, būtu iespējams izvērtēt un noteikt, ka, lūk, šāds sliekšnis ir tāds, kas neatbilst šiem kritērijiem un līdz ar to Satversmes 107. pantā ietvertajām tiesībām uz atbilstošu atlīdzību par paveikto darbu.

A. Kovaļevska.

Tātad, vienkārši atbilstošu atlīdzību nevis vienādu atlīdzību par vienādas vērtības darbu.

Kā jau es teicu, ja mēs runājam par atbilstošu atlīdzību, tad šajā, piemēram, komentārā ir iezīmēti tie kritēriji, kas ir jāvērtē, vienlaikus norādot, ka tie nav izsmeļoši, un es neesmu atradusi ne piemērošanas praksē, ne juridiskajā literatūrā norādes uz kaut kādām vairāk vai mazāk konkrētām metodēm, kā caur to varētu nonākt pie konkrētas, teiksim, summas, kas personai ir jāmaksā.

Tā bija šī te daļa, kura, kā es arī teicu, ka... nu, tātad līdz ar to tur nav varbūt iespējams pateikt, ka tieši šāda vai tāda summa ir atbilstošs atlīdzinājums. Tas, ko var pārbaudīt, iespējams, ir tas, vai valsts, nosakot kaut kādas šādas likmes, ir ņēmusi vērā tos kritērijus, kas ir norādīti komentārā, vai tie kritēriji vispār ir apsvērti, vērtēti, vai tur ir visi nozīmīgie kritēriji vērtēti vai nav kaut kādi nebūtiski kritēriji vērtēti. Bet tieši vienkārši – vai ir atbilstīgs atlīdzinājums, kāda konkrēta summa -, to, manuprāt, vismaz no cilvēktiesību pamatiem es neredzu, kā varētu pareizi noteikt.

A. Laviņš.

Paldies.

Un otrs jautājums ir saistīts ar to, lai atbildētu, vai konkrētais atalgojums ir tāds, kas atbilst atbilstošam atlīdzinājumam par paveikto darbu, ko paredz Satversmes 107. pants, būtu jāvērtē ne tikai, piemēram, pedagogu atalgojums, bet šis atalgojums būtu jāvērtē kontekstā ar to, kāds ir citās profesijās noteiktais atalgojums, piemēram, mediķiem, piemēram, tiesnešiem... Tad šajā kontekstā mēs varētu teikt, ka mediķiem ir šāds atalgojums, skolotājiem ir šāds atalgojums, prokuroriem ir šāds atalgojums un tad izvērtējot varam redzēt, ka ir kādas atšķirības un tās atšķirības ir tādas, kuras var pamatot ar noteiktiem apsvērumiem. Vai šī būtu tā pieeja, kas izriet gan no Satversmes 107. panta, gan arī no Latvijai saistošajām starptautiskajām saistībām?

A. Kovaļevska.

Manuprāt, tas, ko var salīdzināt, ir šie vienādas vērtības darbi. Bet šeit, kā jau es teicu, ir tā problēma, ka tā nav kaut kāda ļoti vienkārša, skaidra metode, ko tiesa pati var bez problēmām pielietot, neesot kaut kādai ja pamatinformācijai lietā. Līdz ar to tiesai pašai tā vienkārši droši vien salīdzināt dažādus tātad darbus un pateikt, ir vai nav vienāda vērtība, var būt grūti... nu, tas kas parādās arī Eiropas Savienības tiesas praksē, ka varētu būt gadījumi, kad tiesa var pateikt, ka acīmredzami nav salīdzināmi... Bet par pārējo tas tomēr ir tāds diezgan liels faktu vērtēšanas jautājums. Un līdz ar to, ja tiek piemērots šis te aspekts par vienlīdzīgu atalgojumu par vienādas vērtības darbu plašāk, ne tikai aizliegto šo diskriminācijas kritēriju kontekstā, tad, lai to tiešām piemērotu, tur ja konstatē, ka ir vienādas vērtības darbs, tad jā... nu, tātad principā pamatā vajadzētu

būt tam atalgojumam vienādam, nu, tad, protams, tā klasiski var skatīties, vai ir kaut kādi objektīvi kritēriji, kas konkrētā gadījumā tomēr pamato, kāpēc te ir kaut kādas atšķirības... nezinu... varbūt ir lielas problēmas piesaistīt konkrētajai profesijai vai vēl kaut kas, kas kaut kādā periodā prasa tur paaugstināt vai tamlīdzīgi... Bet tas ir tikai tad, ja ir konstatēts, ka ir tas vienādas vērtības darbs.

A. Laviņš.

Tātad, izšķirošais kritērijs ir īsti nevis piederība noteiktai profesijai, bet vai tas ir vienādas vērtības darbs, kā varēja saprast no jūsu atbildes.

Paldies. Saņēmu atbildes.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Kovaļevskas kundze!

Man viens jautājums būs par 107. pantu tieši saistībā ar veiktajam darbam atbilstošu samaksu, domājot par tieši šī panta kodolu jeb to saturu... kas būtu, kā jums liekas, tas pats pamatu pamats, ja jūs tādu varētu atvasināt no šī panta, kas valstij būtu tad jānodrošina. Es sapratu, ka jūs ejat pāri tam tiesībsarga viedoklim, bet, ja mēs ejam tieši uz atbilstošu samaksu, kas tad būtu tas kodols?

Pateikšu, ka pieteikuma iesniedzējs, atbildot man uz šo jautājumu teica, ka tur būtu jāskatās, viņaprāt, tas, vai ir šīs profesijas dzīvotspēja, teiksim, tas bija atbildot tātad tas viņa viedoklis. Kā jūs uz to skatāties?

A. Kovaļevska.

Nu, šeit laikam tad ir jārunā vispirms par to, kas tiek saprasts ar „kodolu”. Jo... tātad... ANO praksē, runājot par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, kur tātad atbilstoši šī ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras lietu komiteja izstrādā vispārējos komentārus par konkrētām tiesībām, tur... es tagad nepateikšu... jau cik, bet diezgan daudzus gadus viens no elementiem šajā komentārā parasti ir arī šie pamata jeb kodola pienākumi valstī, kas ir izpildāmi nekavējoties.

Un, ja mēs skatāmies arī konkrētajā komentārā, tad tik specifiski jautājumi kā dzīvotspēja, tur netiek apskatīti. Tur tiek apskatīti tādi ļoti vispārīgi pienākumi, piemēram, ka šīs tiesības ir jānodrošina bez diskriminācijas, tātad, ka ir jāievieš visaptveroša sistēma, lai apkarotu dzimumu diskrimināciju darbā, ieskaitot attiecīgo uz atalgojumu, tad, piemēram, ka ir jāievieš... nu, jāpieņem likumi un konsultācijās ar darbiniekiem, darba devējiem viņu organizācijā un citiem nozīmīgiem partneriem ir jānosaka minimālās algas, kas ir nediskriminējošas un no kurām valsts nevar atkāpties, kas ir juridiski saistošas.... Jā... nu, tur, piemēram, ir arī citi aspekti, ka ir jāpieņem nacionālais plāns par drošību darbā un tātad arī citi aspekti par atpūtu. Bet nu tie ir tie,

kas ir nodefinēti kā tādi kodolpienākumi... Tādas nianšes attiecībā uz kaut kādām konkrētām profesijām par dzīvotspēju, tur neparādās.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā, paldies.

Tomēr nedaudz vēl, lai saprastu jūsu to domu virzienu par vienādu vērtību darbu. Atbildot uz Laviņa kunga jautājumu, jūs minējāt, ka noteicošais ir vērtība nevis piederība konkrētajai profesijai. Pareizi es sapratu?

Mēs pagājušajā sēdē modelējām, teiksim, situāciju attiecībā uz tiesnešiem. Pirmās instances un tā tālāk... Tiesnesis, kā vienādas vērtības darbs, no vienas puses un otrs – tiesneša darbs nu jau atkarībā no instances, kurā attiecīgi strādā.

Kā jūs tādā gadījumā pamatotu to, ka tiesnesim tomēr ir noteikts šis te dažāds atšķirīgs atalgojums?

A. Kovaļevska.

Es, protams, neesmu veikusi visaptverošu analīzi, bet ātrumā tie aspekti, kas nāk prātā, varētu būt... ka tāpat, šajā te pirmajā komponentē, kas ir tā kā tāpat kvalifikācija. Parasti augstākā līmeņa tiesas tiesnesim tiek prasīta lielāka pieredze vai kaut kādi, teiksim... nu, kā minimums, lielāka pieredze. Tāpat var skatīties arī, piemēram, varbūt ir atšķirības aspektā, kur mēs tur runājam par atbildību... tāpat, tur arī jau var parādīties... jo, nu, piemēram, Senāta tiesnesim ir atbildība tāpat... Tas ir par vienveidīgas prakses nodrošināšanu, bet tas ir gala vārds konkrētajā lietā. Tā atbildība var atšķirties no tās, kas ir rajona tiesā. Tie varētu būt tādi aspekti, kas iezīmē atšķirību.

Tajā pašā laikā, lai pateiktu, ir vai nav vienas vērtības darbs, protams, būtu jāanalizē plašāk un tādā ziņā, protams, arī runājot par pedagogiem... Tad, klausoties... teiksim, tas, kas man nāca prātā... ka, jā, var būt tā, ka.. nu, nezinu... vidusskolas posmā, lai mācītu, ir vajadzīgas vairāk zināšanas kaut kādā konkrētā jomā, ķīmijā, fizikā, kā te jau izskanēja... tur varbūt var iegūt vairāk punktus, savukārt atkal pirmsskolas šajā te pedagoga darba vērtēšanā tur var parādīties vairāk punkti, piemēram, par darba apstākļiem. Jo es tā pieņemu, ka pirmsskolas pedagogam tas trokšņa līmenis ir daudz vairāk lielāks, kas ir jāpacieš nekā vidusskolas pedagogam. Vai, piemēram, pirmsskolas pedagogam, man liekas, it sevišķi darbā ar mazākajiem

bērniem, varbūt ir nepieciešams ņemt rokās, cilāt bērnus, kas ir arī smaguma cilāšana, kas vidusskolas pedagogam noteikti ir mazāk.

Un līdz ar to... man liekas tā... jūs arī, man liekas, redzat, ka ir ļoti grūti pateikt, ir vai nav vienādas vērtības darbs. Ne velti tur ir izstrādāta metodoloģija, kas balstās tātad uz izvērstu kritēriju izstrādi, šo kritēriju vērtēšanu, analizēšanu no dažādiem aspektiem un tikai tad rezultātā var iegūt šo te tādu pārlicinošo rezultātu.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi.

Tad vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man paturpinot tieši šo jautājumu par metodoloģiju.

Nu, šobrīd mēs redzam, ka tās pedagogu zemākās mēneša darba algas likmes ir laika gaitā palielinātas un šobrīd, ja mēs raugāmies uz Kabineta noteikumu pielikuma 4. tabulu, tad pirmsskolas pedagogs – 1240 un vispārējās pamatizglītības pedagogs – 1224. Tā atšķirība ir 16 eiro.

Sakiet, lūdzu, vai pie šīs metodoloģijas kritēriju dažādības un ņemšanas vērā... Cik precīzi ir iespējams pateikt, kas ir vienādas vērtības darbs? Teiksim, vai 16 eiro ir iespējams ar šo metodoloģiju identificēt vai, teiksim, 160 eiro, vai, teiksim, 300 eiro jau parādīsies pēc šīs metodoloģijas kāda acīmredzama nevienlīdzība... Cik precīzi šī metodoloģija ļauj aprēķināt tādas nelielas atšķirības, kas vēl šobrīd pastāv? Paldies.

A. Kovaļevska.

Ļoti labs jautājums. Un, manuprāt, uz to ir grūti sniegt atbildi, vai šī metodoloģija nepieļauj atšķirību neviena eiro apmērā starp vienādas vērtības darbu un vai uzreiz, ja atšķirība ir viens eiro, ir vajadzīgs izvērsts pamatojums, lai attaisnotu, ka tātad šeit atšķirīgai attieksmei tiešām ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Es nevaru droši teikt, es neesmu vismaz sastapusies šajā te literatūrā, bet es nevaru apgalvot, ka es visu esmu izpētījusi... Es neesmu redzējusi, ka būtu teikts, ka ir jābūt līdz pēdējam centam vienādam. Tā kā es pieļauju, ka kaut kādas nelielas nebūtiskas atšķirības var būt.

Protams, to visu sarežģī un vēl sarežģītāku padara tas, ka, principā jau runājot par šo atalgojumu, būtu jāņem vērā ne tikai konkrētā noteiktā likme, bet arī vēl dažādi citi maksājumi, ko persona saņem vai apmaksāti kaut kādi labumi, ko persona saņem un tad jāsalīdzina.

Nu, vienlaikus, piemēram, ir, protams, arī tādi zinātnieki, kas uzsver to, ka, runājot par taisnīgu atalgojumu, vienam no aspektiem būtu jābūt tādām, ka tā atalgojuma struktūra nedrīkstētu būt tāda, ka tai algai, kas ir tā kā pamats, ka viņai vairāk maza loma šajā te atalgojumā, un arī, protams, nu, jā... ka alga ir jāizmaksā pamatā naudā nevis kaut kādās precēs vai pakalpojumos, bet tas neizslēdz to, ka kaut kādi labumi var būt. Līdz ar to tas salīdzinājums ir diezgan komplicēts.

Bet es principā neizslēdzu to, ka nelielas nebūtiskas atšķirības var būt. Jautājums ir... jā... kur novelk šo robežu.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

G. Osis.

Paldies. Nebūs.

A. Laviņš.

Vai Ministru kabineta pārstāvēm būs jautājumi? Lūdzu!

B. Bašķere.

Mums būs viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai jūs piekrītat, ka Ministru kabineta regulējums tomēr nosaka atalgojuma noteikšanas kārtību un principu, proti, nosaka zemāko mēneša darba algas likmi pret kaut kādu ekvivalenti noteiktu pedagogu slodzes darbu... vai principā pedagogu darba atalgojumu aprēķina pēc viņam tarificētās slodzes un patiesībā to ietekmē valsts vai pašvaldību budžets?

A. Kovaļevska.

Nu, cik es zinu šo regulējumu, tā ir.

A. Laviņš.

Citu jautājumu nav?

Paldies.

Kovaļevskas kundze, Satversmes tiesas vārdā teikšu jums paldies par dalību tiesas sēdē, paldies par veikto izpēti attiecībā uz Satversmes 107. panta tvērumu. Jāteic,

ka judikatūrā tā nav bieži piemērota tiesību norma un tāpēc vērtīga bija jūsu dalība tiesas sēdē ar šādu izpēti.

Paldies jums. Novēlēšu jums jauku dienu.

A. Kovaļevska.

Paldies.

A. Laviņš.

Cienījamie lietas dalībnieki!

Šodien ieplānotais darba apjoms ir paveikts. Turpināsim lietas izskatīšanu 30. maijā pulksten 10.00.

Turpināsim ar pieaicināto personu uzklaušīšanu un kā beidzamā pieaicinātā persona ir Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība.

Pēc tam sekotu pauze, lai jūs nokoncentrētos un sakoptu domas runai tiesu debatēs. Pēc tam sekos tiesu debates un ar to lietas dalībnieku uzklaušīšana šajā tiesas sēdē noslēgsies.

Ir saprotams, kā mēs tālāk rīkosimies?

Tāpēc šajā brīdī pasludinu pārtraukumu tiesas sēdē līdz 30. maija pulksten 10.00.

Paldies.

(Pārtraukums.)